

A Magyar Pedagógia "új folyamának" útjára indulása óta eltelt huszonöt évben kialakította a maga sajátos arculatát, és sikeresen oldotta meg azokat a feladatokat, amelyeket maga elé tűzött, hatékonyan segítette a neveléstudomány és a közoktatás fejlődését. A szerkesztőbizottság ezekre az eredményekre támaszkodva kívánja végezni munkáját, természetesen alkalmazkodva a változó körülményekhez s az azokból következő új feladatokhoz. E tekintetben meghatározó jelentőségűnek tekinti az 1985-ben kiadott oktatási törvényt, amely a hozzá kapcsolódó végrehajtási utasítással és más kiegészítő rendelkezésekkel a közoktatási rendszer intézményi változtatása nélkül, olyan átfogó korszerűsítési, iskolafejlesztési folyamatot indított el, amely hosszú távra megszabja a gyakorlati tennivalókat, és szükségessé teszi az azokat előkészítő elméleti és gyakorlati jellegű kutatások dinamikus fejlesztését. Mivel a nevelés tudománya természetéből következően gyakorlati kiindulású és gyakorlatra orientált, mindig tekintettel kell legyen a pedagógiai valóságra, arra a folyamatra, amelyben az emberformálás a maga bonyolultságában végbemegy. Az ennek a gyakorlatnak a talaján jelentkező tennivalók, a kialakult ellentmondások és feszültségek megoldása új megközelítést és gondolkodásmódot kívánnak a pedagógiától. Folyóiratunk a maga lehetőségeinek határai között támogatni kíván minden olyan igényes tudományos törekvést, amely ezeknek az új feladatoknak kíván megfelelni.

A Magyar Pedagógia mint akadémiai folyóirat kitüntetett feladatának tekinti a neveléstudomány fejlődésének szolgálatát, szemléleti, szerkezeti, metodológiai fejlesztésének, korszerűsítésének támogatását. Helyet biztosít olyan, a mai tudományosság követelményeinek megfelelő tanulmányoknak, amelyek a tudomány alapkérdéseit vizsgálják, s olyan új eredményeket mutatnak fel, amelyek segítségével a pedagógia egyre inkább képessé válik arra, hogy a köznevelés ügyét, az iskolát, a nevelést és oktatást eredményesen szolgálja. Fő feladatának tekinti a neveléstudomány elméleti és metodológiai problémáinak vizsgálatára vállalkozó tanulmányok közzétételét. Olyan igényes, a mai tudományosság követelményeit kielégítő dolgozatokat, amelyek a neveléstudomány tárgyának, funkciójának, rendszerének, kutatási módszereinek, fogalmi apparátusának, tudományközi kapcsolatainak és más kérdéseinek vizsgálatával hozzájárulnak a tudományterület intenzív fejlődéséhez, fejlesztéséhez, kor-

*Az MTA Pedagógiai Bizottsága 1987. április 28-i ülésén megtárgyalta és jóváhagyta.

szerűsítéséhez. A pedagógia tudományelméleti, metodológiai kérdéseinek vizsgálatában kívánatosnak tartjuk a rendszerszemléletű megközelítés és tárgyalás érvényesítését.

Folyóiratunk foglalkozni kíván a pedagógia minden területével és ágazatával. Egyaránt feladatának tekinti a pedagógia hagyományos rendszertani felosztása szerinti "klasszikus" (neveléelmélet, didaktika, neveléstörténet) és újabban kiforrálódott ágazatainak (tantárgypedagógia, társadalompedagógia, andragógia, összehasonlító pedagógia stb.) arányos támogatását. Ezzel hozzá kíván járulni az ágazatok fejlődésében mutatkozó egyenlőtlenség csökkentéséhez, a különböző ágazatok közötti kapcsolat intenzívebbé és eredményesebbé tételéhez s a pedagógia fogalmi rendszerében mutatkozó bizonytalanság megszüntetéséhez. Meggyőződésünk, hogy a neveléstudomány immanens fejlődése megköveteli az ágazati pedagógiák (pedagógiai diszciplínák) közötti együttműködés lényeges javítását, intenzívebbé tételét és a pedagógia hagyományos struktúrájának felülvizsgálatát.

A neveléstudomány intenzív fejlesztésének igényéből következően, s abból kiindulva, hogy a pedagógia mint tudomány tárgyának komplex jellegéből következően széles körű tudományközi együttműködésre szorul, támogatunk minden olyan kezdeményezést, amely az interdiszciplinaritás korszerű szemléletét érvényesíti. Előnyben részesítjük a valóban interdiszciplináris kutatások eredményeinek közreadását. A magunk eszközeivel segíteni kívánjuk, hogy a pedagógia eredményesen tudja a maga rendszerébe beépíteni, integrálni, asszimilálni a rokon- és határtudományok eredményeit. Kívánatosnak tartjuk, hogy a hagyományos (társadalomtudományi, filozófiai, pszichológiai stb.) tudományközi kapcsolatain túlmenően nagyobb figyelmet fordítson a természettudományi, különösen pedig a biológiai antropológiai kapcsolatokra, illetve együttműködésre.

Folyóiratunk a továbbiakban is közölni kívánja azokat a tanulmányokat, amelyek az iskola mai fejlesztési koncepcióit szem előtt tartva, igényes elméleti és empirikus kutatásokra támaszkodva világítják meg a neveléelméleti, nevelésfilozófiai, didaktikai, neveléstörténeti, nevelésszociológiai, nevelésszociológiai kérdéseket. Ezekben a hagyományos ágazatokban a különböző kutatási és fejlesztési programok több kérdés új megközelítését, új szempontú vizsgálatát teszik szükségessé. Az iskola belső szerkezetének változása, a képzés tartalmának, módszereinek, eszköztárának korszerűsítése és differenciálása, az iskola belső világának fejlesztése, demokratizálása, a tanulói önkormányzat előtérbe kerülése, s ezzel összefüggésben a pedagógus szerepváltozása és más, nem kevésbé fontos új törekvések a korábbitól sok tekintetben eltérő kérdésfelvetést és megközelítést igényelnek. Többek kö-

zött elkerülhetetlennek látszik a nevelés és oktatás célrendszerének újszerű megközelítése, a célok pontosítása és a mai realitásokhoz történő igazítása, a célrendszerben foglalt értékek realitásának és szabályozóképességének vizsgálata. Szükségesnek látszik a nevelés célrendszerében nem eléggé hangsúlyosan szereplő s a nevelésméleti kutatásokban eddig háttérbe szorult szomatikus nevelés problémáinak elmélyült vizsgálata.

Természetesen szívesen nyitunk teret minden olyan igényes, tudományos elméleti és empirikus vizsgálatra támaszkodó írásnak, amelyek az iskoláinkban eléggé elhanyagolt esztétikai-művészeti nevelés kérdéskörét vizsgálják.

Nagyobb figyelmet szükséges fordítani a nevelés folyamatának és módszereinek kidolgozására, a nevelési eredményvizsgálat, a nevelés hatékonyságának kérdéseire. A társtudományokban, elsősorban a szociológiában és szociálpszichológiában mutatkozó új törekvések és eredmények figyelembevételével kellene megközelíteni a közösségi nevelés problémáját, a korábbinál jobban előtérbe állítva az egyén fejlesztésének követelményét.

Az oktatás területén a tervbe vett iskolafejlesztési koncepció következtében a műveltség tartalom differenciálása, az alapvető tevékenységi területek vizsgálata, az általános és a szakképzés kapcsolata, a tantárgyi integráció problémaköre, a tanítási-tanulási folyamat szerkezetének, szervezésének, motivációjának, az oktatási eszközök hatékonyságának, a tanulás eredményességének a vizsgálata látszik olyan problémakörnek, ahol az elméleti és empirikus vizsgálatok változatlanul szükségesek. Új problémát jelent az informatika és a videotechnika beáramlása az iskolába és a pedagógiába. Sajátos feladatokat jelentenek a felnőttoktatás és felsőoktatás általános pedagógiai kérdései. Fontos kutatási területnek tekinthető az iskolarendszerű oktatás és a közművelődés sokoldalú kapcsolatának, egymásra épülésének kérdésköre. A fenti problémák kiemelésén túlmenően utalunk arra a régebbi keletű, de változatlanul aktuális kívánságra, hogy jó lenne olyan tanulmányokat közölni, amelyek közelebb hozzák egymáshoz a nevelésméleti és didaktikai problematikát, s az elméleti és empirikus vizsgálatok eredményeit együttesen világítják meg. Helyet kívánunk biztosítani az iskolakísérletek, a kísérleti iskolák és pedagógiai kísérletek összefoglaló-elemző, általánosítható tapasztalatainak.

Változatlanul várunk olyan tanulmányokat, amelyek a pedagógiai kutatás módszereit vizsgálják, amelyek a pedagógiai valóság, a nevelési és oktatási tapasztalatok elemzéséhez adnak hatékony módszereket, s ezzel hozzájárulnak az elméleti és empirikus kutatások, az elmélet és a gyakorlat közötti kölcsönös dialektikus kapcsolat feltárásához és erősítéséhez. Kívánatos lenne,

hogy a nevelélméleti, didaktikai, nevelésszociológiai tanulmányokban a vizsgált probléma történeti elemzése nagyobb helyet kapjon.

A neveléstörténet területén a kialakult vizsgálati irányokat és az egyéni kutatásokat támogatva, csökkenteni kívánjuk a leíró jellegű, szűkös horizontú tanulmányokat, s előnyben részesítjük azokat a dolgozatokat, amelyek összehasonlító történeti elemzésre törekcsenek. A magunk lehetőségeivel támogatjuk a problémátörténeti témájú és a pedagógiai gondolkodásunk, a hazai neveléstudomány történeti fejlődését vizsgáló munkákat. Úgy gondoljuk, hogy az iskola jelenlegi korszerűsítése szükségessé teszi a századelő különböző reformpedagógiai és reformiskolai kezdeményezéseinek tárgyyszerűen kritikus feldolgozását és értékelését. Elő akarjuk segíteni, hogy a neveléstörténeti kutatás egészében dinamikusabban kövesse a történettudományi kutatásokban jelentkező szemléletbeli és metodikai változásokat.

Várunk olyan szakmódszertani (tantárgypedagógiai) tanulmányokat is, amelyek a szűk körű metodikai megközelítést meghaladva, átfogó pedagógiai szemlélettel vizsgálják a tantárgyak tartalmi, szerkezeti, metodikai kérdéseit, s igyekeznek feltárni az oktatás eredményességét.

Tájékoztatási feladatainkat változatlanul fontosnak tartjuk. Arra törekcsünk, hogy színvonalas tájékoztatást nyújtsunk a művelődéspolitikai területeiről, a különböző hazai tudományos vizsgálatokról, azok eredményeiről, a tudományos tanácskozásokról. Igyekszünk ismertetni és kritikailag elemezni a hazai kutatási eredményeket publikáló kiadványokat. (Ha erőink lehetővé teszi, szeretnénk bemutatni a különböző kutatóműhelyeket.) Ezen a területen szeretnénk a jelenleginél kritikusabb szellemet meghonosítani. Ennek megfelelően korlátozni kívánjuk a leíró jellegű ismertetések, recenziók terjedelmét, s növelni az olyan írásokét, amelyek tágabb, esetenként nemzetközi összefüggésben értékelik az adott kiadványt, az abban jelentkező teljesítményt. A kritikusabb szellem érvényesítésével együtt azt a tárgyyszerű, toleráns szemléletet kívánjuk támogatni, amely tudomásul veszi, hogy egymás mellett létezhetnek eltérő tudományos álláspontok, különböző pedagógiai irányzatok, elméletek, ha azok tudományosan kellően alátámasztottak és hitelesek. Sajnos folyóiratunk hosszú átfutási ideje miatt egyelőre viták indítására nem gondolhatunk.

Figyelmet kívánunk fordítani a külföldi pedagógiai elméletek és kutatások eredményeinek ismertetésére, értékelésére. Szívesen közlünk olyan szemle jellegű írásokat, amelyek egy-egy ország iskolaügyének változásairól, új kutatási irányokról, eredményekről, vitákról adnak összefoglaló képet és értékelést. Változatlanul közlünk külföldi folyóirat- és könyvismertetésekét.

Szeretnénk meghonosítani a rövid, figyelemfelhívó könyvismertetéseket. A tájékoztatásban megfelelő helyet kívánunk biztosítani a szocialista országok eredményeinek. Arra is gondolunk, hogy a kölcsönösség alapján módot találjunk tanulmányok, informatív jellegű közlemények publikálására, ezen belül a szomszédos országokban dolgozó magyar pedagógusok kutatási eredményeinek közreadására.

A kialakult hagyományokat követve természetesen rendszeresen tájékoztatunk a Pedagógiai Bizottság és albizottságai, s a TMB Pedagógiai Szakbizottságának munkájáról, s információkat közlünk a kandidátusi és doktori védésekről. Szívesen közlünk beszámolókat a vidéki Akadémiai Bizottságok pedagógiai jellegű tevékenységéről.

Folyóiratunk csak abban az esetben tudja teljesíteni az itt körvonalazott feladatokat, ha eleven és gyümölcsöző kapcsolatokat tart fenn tudományterületünk egészével, a különböző kutatóhelyekkel, s ezektől megfelelő támogatást kap. Azonban számolni kell azzal, hogy a kutatóhelyek többsége rendelkezik saját publikációs lehetőségekkel, kutatási beszámolókat, könyveket, tanulmányköteteket, periodikákat ad ki. Ezekről a kiadványokról igyekszünk beszámolni, a jelentősebbekről recenziót közölni. Az így közzétett eredmények megismételt közlésére nem vállalkozhatunk, de szeretnénk olyan tanulmányokat kapni, amelyek röviden összefoglalják a kutatásban elért legfontosabb eredményeket, s megvilágítanak a tudományterület egésze szempontjából jelentős kutatásmódszertani kérdéseket. Változatlanul publikálási lehetőséget kívánunk biztosítani azoknak, akik a központilag támogatott programok keretein kívül egyénileg végeznek kutatásokat. Szívesen közöljük a rokon és társtudományok területéről érkező tanulmányokat, ha azok a pedagógia szempontjából értékes, új mondanivalót tartalmaznak. Természetesen publikálási lehetőséget biztosítunk olyan gyakorló pedagógusoknak is, akik tudományos igényességgel és módszerességgel foglalják össze tapasztalataikat vagy fejtik ki gondolataikat egy-egy elméleti kérdéstről. Reméljük, hogy lapunk szerzői gárdája ilyen értelemben is gyarapodni fog.

Természetesen a szerkesztésben mindenekelőtt a beérkezett tanulmányok jelentik az alapot, de egyre gyakrabban kívánunk felkérni szerzőket egy-egy téma megvilágítására, tanulmányok írására. Különösen tematikus számok esetében. Ilyen számok megjelentetését változatlanul fontosnak tartjuk. Mindez megnöveli a szervezési feladatainkat, megkívánja a szerkesztőbizottság tagjainak nagyobb aktivitását, valamint a lap számainak jobb tervezését. Feladataink teljesítése nagymértékben függ attól is, hogy milyen mértékben sikerül a jelenlegi átfutási időt lényegesen csökkenteni. Az új nyomdai eljárásra

történő áttérés kapcsán ígéretet kaptunk arra, hogy 1987-ben behozható a lemaradás, s a következő évtől kezdve az egyes számok szerkesztésének lezárása után maximálisan egy éven belül a lap kikerülhet a nyomdából. Jó lenne, ha a közeljövőben ezt az időt is csökkenthetnénk. Nem szabad azonban arról sem megfeledkezni, hogy a rövidebb átfutási idő a jelenleginél intenzívebb szerző-, szerkesztőmunkát kíván nemcsak a szerkesztőtől, hanem a szerkesztőbizottság tagjaitól is.

A fentebb vázlatosan előadott feladatok azt kívánják, hogy folyóiratunkat és szerkesztőbizottságát aktívan támogassa minden kutatóhely, tudományterületünk minden munkása és szervezete. Reméljük, hogy a pedagógia területén dolgozók tanulmányaikkal, cikkeikkel, javaslataikkal, bíráló észrevételeikkel hozzájárulnak ahhoz, hogy a Magyar Pedagógia a jövőben is teljesítse feladatát.

Köte Sándor